



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Diluuntur argumenta prioris opinionis. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

in qualibet persona, & quolibet modo se habeat, intelligitur deinde in minori sumitur particulariter, & ita seruat formam syllogisticam, *Darij*, quæ negari non potest.

Quinta ratio: Si relatio formaliter includit essentiam, sequeretur personam non constitui relatione, quia persona nihil aliud est, quam essentia relatione determinata, & contracta: id autem ipsum esset relatio, siquidem includeret essentiam, sed persona non constituitur persona: ergo nec relatione: & ita Pater, qui est persona, non constitueretur paternitate: nisi diceremus, aliquid significari nomine patris, & in eius includi conceptu, quod non includeretur in paternitate.

*Aduersa-
riorum so-
lutio.*

Respondent tamen nonnulli patrem & paternitatem non ideo differre, quia aliquid continetur in conceptu vnius, quod non includatur in conceptu alterius: sed quia diuerso modo significantur nomine concreto & abstracto: ob quam diuersitatem significationis Pater, & paternitas non sunt synonyma: diuersus ante modus significandi in hoc consistit, primum, ut nomine concreto, Pater, significetur paternitas, non utrumque, sed cum effectu formali facienti subsistere incommunicabiliter, qui non significatur nomine abstracto, Paternitas: deinde, quia per concretum nomen magis expresse significatur essentia cum relationibus, quam per nomen abstractum, sicut ergo definitio, & definitum non sunt synonyma, quia idem nomine definitionis magis distincte significatur, quam nomine definiti: sic etiam paternitas & pater non erunt synonyma, siquidem nomine concreto distinctius essentia significatur.

8.

*Reijetur
in formula.*

Sed hæc effugia præcludere non est difficile; primum quidem, si paternitas in suo conceptu directe, & essentialiter continet essentiam, non potest non illam includere addito peculiari modo incommunicabiliter subsistendi, quia ipsa paternitas est ratio personæ, & proprietates, quæ incommunicabiliter subsistit, & ultimo terminatur: essentia igitur non completa, & quasi definita intelligitur iam subsistens incommunicabiliter, quare tam nomine abstracto, quam concreto concipitur relatio ipsa, & proprietates cum effectu formali subsistendi incommunicabiliter.

*Pater non
constituitur
paterni-
tate, si dis-
tinguitur in
suo modo
significandi.*

Tum etiam, tamen magis distincte significaretur nomine concreto idem, quod nomine abstracto denotatur, sicut definitione idem magis exprimitur, quam nomine definiti, nihilominus si alio modo non differrent paternitas, & pater, quamuis non essent synonyma, sicut reuera non sunt, definitio, & definitum, dici tamen nullo modo posset patrem constitui paternitate, sicut neque definitio dicitur constitui definito, vel contra. Oportet igitur maiorem distinctionem in nostro conceptu assignare, id quod nullo modo fieri potest, nisi dicamus, in conceptu paternitatis conceptum essentia non contineri.

*Confirmatur
obser-
uatione im-
pugnatur.*

Ad hæc, ut dicebamus supra dis. 119. cap. 2. de attributis eodem modo, quo de relatione, & persona philosophandum est, nempe, si relatio idem significat confusè, sicut definitum, quod persona distincte, sicut definitio, sequitur cum nos apprehendimus personam, cuius conceptus est magis distinctus apprehendere relationem, & essentiam, ut duo distincta, & utrumque de ratione personæ, ex hoc autem sequitur, relationem concipi distincte, tanquam alteram partem personæ, &

essentiam tanquam alteram, ergo relatio, & persona ratione nostra differunt pliusquam distincte, & definitum, nec in relationis conceptu includitur essentia, siquidem relatio cum essentia ut duo apprehenduntur ad constitutionem personæ, si ergo distincte concipiatur utrumque, & persona, & relatio etiam in nostro conceptu diuersa sunt, & persona includit essentiam, quam non includit relatio, concludamus ergo, in conceptu relationis diuinæ, essentiam Dei non comprehendere, etiam si relatio præter rationem, ad, habeat quoque rationem, in, quia illud, in, non est quid absolute, tum, sicut est essentia, ut in solutionibus argumentorum dicemus.

CAPVT III.

Diluuntur argumenta prioris opinionis.

Ad primum igitur argumentum Henrici respondetur, relationem quidem inesse subiecto, ut videmus in creaturis, in Deo autem concipi ad modum inherens, & ita vnicuique relationi suo modo conuenire rationem, in, & rationem, ad, hoc est, aut realiter aut nostro modo concipiendi, verum ratio illa, in, non est absoluta, ut falso supponit Henricus, sed aut abstractitur ab absoluta & respectiua, si vera est sententia, quæ affirmat, dari conceptum communem omnibus prædicamentis accidentis, aut quod verius ego puto, est eadem cum ratione ad, neque ab ea diuersa, nisi solo nomine, eo quod accidens, sicut ens, analogice de nouem prædicamentis dicitur, & ita ratio, in, proxime significet nouem rationes prædicamentorum, ut disputat. 114. cap. 2. dictum est, quæ de causis diximus, rationem, ad, sine ratione, in, nullo modo cogitari posse. Sic ergo relatio diuina nostro more intelligendi concipitur ut quid inherens essentia, & inde dicitur habere rationem, in, sed cum intelligatur ut inherens essentia, non potest includere in suo conceptu ipsam essentiam, ut probatum est, nec ratio illa, in, diuinæ relationis esse potest essentia diuina, sed aliquid præter eam in nostra cogitatione, sicut de reliquis attributis diximus disput. 116.

Secunda ratione contendebant aliqui, eodem modo probare, in conceptu attributorum essentiam Dei comprehendere, ut vidimus disput. 119. cap. 1. ad eam vero eodem modo nunc respondemus, sicut in ea disputatione cap. 3. nempe relationem concipi à nobis, neque ut Deum ipsum, neque ut creaturam, neque ut à se, neque ut ab alio, sed ut aliquem modum Deitatis, quo redditur vicino incommunicabilis, & subsistens, qui licet re ipsa sit à se, & sit ipse Deus, à nobis non cogitatur à se, nec ut Deus, cum ratione distinguitur ab essentia. Et quamuis formaliter loquendo illa non prædicemus de essentia, nec dicamus esse ipsam Deum, nec ipsam Deitatem, nihilominus non dicimus, nec affirmare, imo nec cogitare possumus, ipsam esse creaturam, & ab alio, ut enim hoc affirmamus aut cogitare possemus, non satis esset, ipsam cogitare ut aliquid distinctum à Deitate, & ipsa adnotari, sed oporteret recipi illam esse ab alio, sicut à causa, id enim ea propositio significat.

Ad 3. argum. dicimus, essentiam aut personam diuinam esse quidem compositam, non ex parte rei, sed per intellectum, sicut etiam per intellectum dicitur constituta, non autem re ipsa, neque hoc aliquid derogare eius simplicitati. Eodem modo

namque modo repugnat simplicitati, & unitati Dei compositio, quo repugnat multitudo & distinctio: cum summa autem eius unitate & simplicitate concedimus distinctionem, & multitudinem per rationem: ut enim ait S. Tho. 1. p. q. 13. art. 4. ad 3. *Deus est vnus, & plures secundum rationem, quia intellectus noster ita multipliciter apprehendit Deum, sicut res multipliciter ipsum repræsentant*: ergo eodem modo compositionem concedere debemus. Quid enim aliud est compositio, aut constitutio, quam plurimum ad eandem rem statuentiam, & perficiendam conuenient? Componere enim, est simul cum alio aliquid pouere, & constituitur, simul cum alio aliquid statui: sicut ergo per rationem in Deo est simul essentia, & relatio, & plura attributa: ita etiam vnum horum cum alio dicitur Deum statui, aut ponere. Nihilominus non debemus absolute dicere, Deum esse compositum: tum quia ea quæ conueniunt rei tantum per intellectum, non prædicantur de illa absolute: huiusmodi est compositio in Deo, & multitudo. Tum etiam, quia nomine compositionis expresse significare videtur aliquid oppositum diuinæ simplicitati ideo addimus, *per intellectum*, ut nihil eius simplicitati derogare videatur: quia vero cum de constitutione loquimur, iam ex consuetudine recte intelligimus, quid velimus significare: ideo absolute dicimus diuinam personam constitui relatione, sicut etiam hominem constitui rationali, licet talis constitutio, etiam in homine, non sit realis, sed rationis. Porro, utrum constitutio in diuinis sit realis, an rationis, disputatione 138. pertractabimus. Præterea, cum Deo tribuimus constitutionem, non ita significamus aliquid oppositum simplicitati, sicut nomine compositionis, & ideo absolute eo nomine utimur.

Sunt tamen, qui negant in Deo compositionem etiam rationis, tum quia ratio nostra dum apprehendit Deum multiplicem varijs conceptibus, potius distinguit, & separat, quam componat. Tum etiam, quia omnis compositio rationis debet nasci ex aliqua compositione reali, sicut compositio generis & differentie ex compositione materiæ, & formæ in rebus corporalibus, in spiritualibus vero ex compositione naturæ & suppositi: & pro sua sententia afferunt Capreolus in 1. d. 2. q. 3. art. 3. ad 2. Verum ibi Capreolus solum contendit, compositionem, quæ Deo intrinseca sit, denegare: at in conceptu nostro, sicut admittit, multitudinem, sic etiam concedit compositionem, quam ipsi Deo dicit esse extrinsecam: nos vero ita compositionem Deo tribuimus, sicut multitudinem, non quidem intrinsecam ipsi, sed prout ipse est in nostra cogitatione: veluti Spiritus sanctus dicitur septiformis, ut etiam concedit Capreolus. Quæ vero adducta sunt ad probandum in Deo non esse compositionem rationis, nullius momenti sunt. Nam licet ratio nostra distinguens in Deo attributa, seu relationem ab essentia, ea videatur diuidere, & secernere: quia tamen ea concipit ut in eodem subiecto adunata: non ita distinguit, ut non componat, siquidem ita distinguit relationem ab essentia, ut nihilominus ex utraque personam constituat, ut nihilominus ex vtraque compositionem generis & differentie, aut compositionem rationis ortum habere ex compositione aliqua reali, sicut falsum est, *Vazquez in 1. partem Tom. II.*

genus sumi à materia, & differentiam à forma, vel ab alijs rebus distinctis, ut infra disp. 180. dicemus; quare ex hac parte non repugnabat Deo compositio generis & differentie, quæ solum est per rationem, quæ vero alia ratione repugnet, diximus supra disput. 21. quomodo autem neque distinctionem rationis, nec compositionem per intellectum nostrum in Deo neget Anselmus, *Anselmus*, notauimus supra disput. 116. cap. 4.

CAPUT IV.

Conceptum relationis non pertinere ad conceptum essentia.

Multo magis certum est, conceptum relationis non pertinere ad conceptum essentia, quam essentiam non esse de conceptu relationum, id quod non obscure colligitur ex Augusti. multis in locis, sed præsertim 7. de Trinitate, cap. 2. ubi ait, verbum non esse eo verbum, quo est sapientia, quia verbum relative, sapientia vero essentialiter intelligitur, & cap. 4. cum ait, aliud in Deo esse, aliud Patrem esse, & ex Anselmo lib. de processione Spiritus sancti, cap. 2. qui eodem modo loquendi vsus est. Si enim relatio verbi non pertinet ad sapientiam, ergo nec relatio personalis, qualis est relatio verbi, pertinet ad essentiam. Quod si relatio geniti, aut verbi in ratione sapientia, & essentia includeretur, non opus esset, ut ait Augustinus, dicere, genitam sapientiam, ad significandum verbum, ideo ergo iudicat Augustus, addendam esse vocem illam, *genita*, ut sapientia significet verbi personam, quia sine illa nomen sapientia, & quoduis aliud essentiale non exprimit relationem, quæ constituitur persona, cum illa non sit de conceptu essentia.

Ratione idem probatur, primum, quia essentia, & quidquid ad illam pertinet, est commune tribus personis, ut decernitur in cap. *Firmiter*, & in cap. *Dammamus*, de summa Trinitate & fide Catholica, relationes autem non possunt esse communes tribus personis, ergo non possunt esse de essentia. Tum etiam, bonus est hic syllogismus, Deitas est relatio. Deitas est communis, ergo relatio est communis. Nec obstat, quod medium sit terminus communis, quia in utraque propositione est vniuersaliter suo modo, si enim de conceptu essentia est relatio, illa debet conuenire Deitati in tota sua communitate, & ita forma syllogistica bona erit. Adhæc cum ex doctrina Augustini 7. de Trinitate, cap. 2. & Concil. Toletan. II. in confessione fidei, Deitas sit ad se, & non ad aliud, non poterit in suo conceptu relationem personalem includere, sic enim esset ad aliud, sicut est Pater.

Sed quamuis hæc ita sint, relationes tamen non sunt dicendæ accidentariæ ipsi essentia, aut de ea per accidens prædicari, sed vere per se enunciaci in concreto; quare hæc propositio, *Deus est Pater*, est propositio per se. Porro quomodo illi addere liceat particulam, *in quantum*, quæ est nota per se itatis dicemus quæst. 39. artic. 6. nunc vero ista sufficiant.

Demum quamuis relatio sit de conceptu intrinseco, & formali personæ, dici non debet, esse de essentia personæ, nam de essentia personæ non dicitur quidquid ad eius rationem formalem pertinet, sed quidquid est de conceptu naturæ, quam habet, persona enim constituitur duobus, & essentia

14. *Relationem non includi in conceptu essentia auctoritate Augusti.*

Anselmus.

Ratio prima pro eadem sententia.

Secunda.

Tertia.

15. *Concilium Tolet. II.*

Relatio non conuenit, nec prædicatur per accidens de essentia.

Sed nec est de essentia persona.